

"Shy," he replied. "I taught him to ride bicycle" [Maugham, 2001: 70].

Таким чином основними лексичними прийомами авторського описання паузи є слова та словосполучення типу *an awkward pause*, *after a long pause*, *after some hesitation*, *an uncomfortable pause* тощо та передача паузи за допомогою змалювання суміжних елементів комунікації.

АКТУАЛІЗАЦІЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ)

Доп. - Матюшенко О.Ю., ПР-02
Наук. кер. - доц. Баранова С.В.

Художній твір – це особлива модель картини світу, яка відображена через призму авторського світосприйняття. Саме бажання автора зробити своє мовлення оригінальним, нестандартним дає поштовх лінгвістичному аналізу текстів художньої прози. Для того, щоб зрозуміти авторські інтенції, проникнути в глибинну суть твору й необхідно розкрити поняття актуалізації, яка є головним, а то й єдиним засобом.

Синтаксис є головним організуючим началом мовленнєвого твору, одиниці інших рівнів мовної системи беруть участь у формуванні думки та її комунікативному вираженні тільки через синтаксис. Проте з нормативними характеристиками синтаксичної організації тексту в художньому творі тісно переплітаються індивідуальні авторські особливості. Отже, текст – це деяка глобальна структура, що включає в себе глибинну та поверхневу структури, де перша – це ідейно-тематичний зміст тексту, в основі якого знаходяться авторські інтенції, а остання – це лінгвістична форма, яка покриває глибинну структуру.

На рівні поверхневої структури можна, зокрема, дослідити структури вторинної предикації та текстові внесення, їх зв'язок з актуалізацією. Структури вторинної предикації – синтаксично залежні, в англійській мові вони представлені інфінітивними,

дієприкметниковими та абсолютними конструкціями. Як правило ці конструкції вважаються такими, що не мають відповідників в українській мові. Проте є й інші точки зору. Щодо абсолютних конструкцій, то Сазонова Н.М., наприклад, вважає, що вони перегукуються з українською структурою, що носить назву "називний самостійний":

Люди жнуть або косять , а її Андрій іде стежкою , і ціпком вимахує. , ремінна торба через плече, бриль на потилиці.

Щодо текстових внесень, то вони структурно та семантично виділені в межах текстової матриці за допомогою різних способів та засобів висунення. Так, наприклад, в оповіданні Ф.Стоктона "The Lady or the Tiger" містяться такі текстові внесення, додаткова інформація яких створює підґрунтя для ефекту ошуканого очікування, наголошує на слабінках в сильному характері принцеси:

How often , in her waking hours and in her dreams , had she in wild terror ,

and covered her face with her hands , as she thought of her lover opening the

door on the other side of which waited the cruel fangs of the tiger.

Наступними елементами, що привертають до себе увагу на рівні поверхневої структури є синтаксичні інтенсифікатори значення. Інтенсифікація значення часто здійснюється уточнюючими текстовими одиницями, що модифікують основну предикативну лінію базового речення. Актуалізоване односкладне речення, що знаходиться в постпозиції може мати уточнюючий характер (1) або сприяти ефекту емотивності висловлювання (2):

1.He was one of the family. Almost.

2.Achates would still be making for Boston when Belinda gave birth. It was like being trapped. Helpless.

Подальше вивчення проблеми передбачає розгляд явищ актуалізації через синтаксичні стилістичні прийоми. Предметом синтаксичної стилістики є вивчення специфіки функціонування експресивних засобів та прийомів ускладнених мовленнєвих конструкцій. Розрізняють два види експансії синтаксичних

моделей: розширення та ускладнення. До розширення відносять різні види повтору, перелік, синтаксичну тавтологію, полісиндетон.

Серед засобів, які часто вживаються для підсилення виразності висловлювання, чільне місце посідає повтор. Звичайно розрізняють декілька видів повтору. Так, обрамлення чи кільцевий повтор – це повторення мовленнєвої одиниці на початку та в кінці висловлювання:

Nothing ever happened in that little town, left behind by the advance of civilization, nothing. (S. Maugham)

Повтор-підхоплення – це повторення кінцевого елемента якогось висловлювання на початку іншого:

Poirit was shaken; shaken and embittered. (A. Christie)

Поєднання декількох повторів утворює ланцюговий повтор:
A smile would come into Mr. Pickwick's face. Smile extended into laugh, the laugh into roar, and the roar became general. (Ch. Dickens)

За своєю стилістичною функцією повтор дещо нагадує перелік, який створюється шляхом повторення однорідних синтаксичних одиниць. Перелік може використовуватись як засіб суб'єктивної оцінки подій. Значною експресією володіє перелік, де є паралельні структури:

There was a great deal of confusion and laughter and noise, the noise of orders and counter-orders, of knives and forks, of corks and glass-stoppers. (J. Joyce)

Наступна група зі зміною порядку компонентів синтаксичної моделі включає засоби експресії, що пов'язані з порушенням порядку розташування компонентів нейтральної синтаксичної моделі. До них відносять інверсію, відокремлення, тощо. Звичайно розглядають два види інверсії: граматичну та стилістичну. Граматична інверсія змінює значення синтаксичної структури, а стилістична передбачає умисне порушення існуючого порядку слів з метою виокремлення смислового компоненту. Побачити авторські інтенції та стилістичне забарвлення висловлювання при цьому допомагають службові

слова, які зазвичай займають ініціальну позицію, а висуненням на передній план постпозитивного дієслівного елемента (up, off, out, down) підсилюється динамічність розповіді:

On went her old brown jacket, on went her old brown hat.
(O. Henry)

Стилістична функція відокремлення полягає в підкресленні, виділенні значення, смислу, що містить цей член речення. Відокремленню може піддаватися будь-який другорядний член речення, проте найчастіше зустрічається відокремлене означення:

Mr. Browne led his charges thither and invited them all, in jest, to some ladies' punch, hot, strong and sweet. (J. Joyce)

Отже, цілеспрямоване використання синтаксичних характеристик висловлювання в художньому тексті не зводиться до побудови спеціальних фігур, а розповсюджується на всі параметри речення. Саме ця обставина робить кожне речення потенційним носієм змістовної ємності тексту, яку й розкриває процес актуалізації мовних одиниць на синтаксичному рівні. Адже саме актуалізація представляє собою реалізацію потенційних можливостей виразності художньої прози, саме актуалізовані елементи різних рівнів мовної будови тексту виконують функцію сигнальних вогнів, які допомагають читачеві з'ясувати, яким чином автор досягнув того чи іншого ефекту твору, якими засобами він створив те чи інше враження.

СЛОВА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СПЕЦИФІКИ

Доп. - Проценко О.В., ПР-01
Наук. кер. - доц. Медвідь О.М.

Людська мова, що являє собою соціальне явище, є найважливішим засобом людського спілкування, несе в собі відбиток духовної й матеріальної культури певної нації.

Національно-культурна специфіка проявляється на всіх рівнях мови: фонетичному, лексичному, фразеологічному, словотвірному, синтаксичному, але одиниці різних рівнів мови володіють національно-культурною специфікою по-різному.